פרק ג' משנה ו'

א] במשנה משמע שיש דין 'קרקע לחיוב פאה רק נחלקו מה שיעור הקרקע, והעירו האחרונים [עי' רש"ש ומשנ"ר] מלעיל מ"ה שמוכר קלחי אילן חיב בפאה אף שאין ו קרקע, וע"ע ירושלמי שמק' רבי מנא בעי וליתנן אמר 'קמה כל שהוא' חייבת בפאה וביאר הגר"א שם וכן הרש"ש כאן שק' הירושלמי למה כ' 'קרקע' כל שהוא חייב בפאה הרי בפאה א"צ קרקע רק הקמה מחייבת וליתני 'קמה' כל שהוא חייבת בפאה, ומשני שתנן אגב 'בכורים' מבואר מזה שאמנם בכורים צריך קרקע אבל פאה א"צ קרקע

צ"ע ממתני' שיש שיעור בקרקע וע'י אגרו"מ יו"ד ח"א סי' ריח' שתליא במח' ר"ע ושאר תנאי ולר"ע דס"ל שקרקע כ"ש נמי חייב הוא דס"ל שא"צ קרקע וצ"ע, ויותר נראה שלכו"ע אין דין קרקע והשיעור של כל הנך תנאי הוא באמת שיעור ב'קמה' לא בקרקע, וע"ע בסמוך.

ב] בעיקר הנדון אם בעי' קרקע לחיוב פאה עי' לעיל בסמוך, ובמשנ"ר כ' בדעת הרמב"ם שחולק על כ"ז וס"ל שיש דין קרקע בפאה [עי"ש שלכן כ' שקלחי אילן אירי שמכר גם קרקע מ"מ נותן פאה מכל אחד ואחד משום שאירי שמכר לכמה בני אדם], וכ"מ בר"מ בפיה"מ סוף הפרק, ובתורת הארץ הוכיח כן מד' הרמב"ם פ"ב ה"ג כ' 'קרקע' כל שהוא חייבת בפאה [וכאן ל"ש תי' הירושלמי דתני אגב בכורים] ועי' רש"ש שהביא מד' הרשב"ם ב"ב קנ' שכ' נמי שפאה צריך קרקע, וע"ע תפארת יעקב לעיל א' ד' שכ' בדעת תוס' תמורה ו' בדין מפקיר כרמו וחזר וזכה בו דחייב בפאה דכ"ז בזכה גם בקרקע אבל זכה רק בקמה פטור וביאר הטעם משום שס"ל שיש דין קרקע בפאה, וצ"ל דמתשנה דקלחי אילן כהרמב"ם הנ"ל והירושלמי עי' עוד פי' בירושלמי.

ג] דעת ר"ע שקרקע כל שהוא חייב בפאה, שואל הירושלמי רבי אימי בשם ר"ש בן לקיש בעי הגע עצמך שהיה שם שיבולת אחת עד שלא קצר אין כאן חיוב פאה משקצר אין כאן שיור, רבי חנניא בשם ר' פינחס תיפתר כשהיה שם קלח א' ובו חמש שיבלין, והינו שחובת פאה מתחיל רק אחרי 'שמתחיל לקצור' וזהו דמק' הירושלמי מדוע קרקע כל שהוא חייבת בפאה דמשמע כ"ש ממש שיש בו רק שיבולת א' אם יש לו שיבולת אחת ל"ש בזה חיוב פאה דקודם שקצר עדיין לא נתחייב וכשקצר אין כאן שיור, ומשני 'תיפתר כשהיה שם קלח א' ובו חמש שיבלין' וקצר שיבולת א'מדנתחייבו שאר הד' [עי' שערי אמונה שנתקשה הא משכחת לה שבולת אחת וקצר חצי שיבולת וזה מחייב את החצי השני והוכיח מזה שבעי' קצירת שבולת א' וקצירת חצי שיבולת אינה מחייבת בפאה] - עי' שערי אמונה שכ' לדון אם מותר לו לקצור את כל השבולת עם הה' שיבלים 'מלמטה.

ד] קרקע כ"ש חייב בבכורים, נח' הראשונים האם קרקע כל שהוא ממש או בעי ג"ט דזהו שיעור יניקתו של תבואה [אך י"ל שעיקר יניקתו כ"ש] עי' ר"ש כאן וראשונים ב"ב כז:

ה] דברנו בטעם הדבר שאין כותבים פרוזבול אלא על הקרקע